

KADR, RYTM, START, ILUZZJON...

— A LENGYEL FILM ALKOTÓMŰHELYEI —

A filmgyártó csoportok 1955—56-ban alakultak meg, azzal az elvi célkitűzéssel, hogy azonos érdeklődésű és alkotómódszerű forgatókönyv-írókat, rendezőket és operatőröket egyesítsenek. Eddigi működésük időszakát bátran nevezhetjük a lengyel film hét bő esztendejének. A csoportok megkétszerezték a Lengyelországban gyártott filmek számát, csökkentették az önköltséget, javítottak a művészi színvonalon, és ez egyaránt érdeme az öreg tapasztalt, valamint az új hullámot képviselő fiatal filmeseknek. Az elmúlt hét év alatt nyolc csoport működött, szervezetük ezalatt alig változott. Vegyük szemügyre művészi profiljukat, és eddigi eredményeiket.

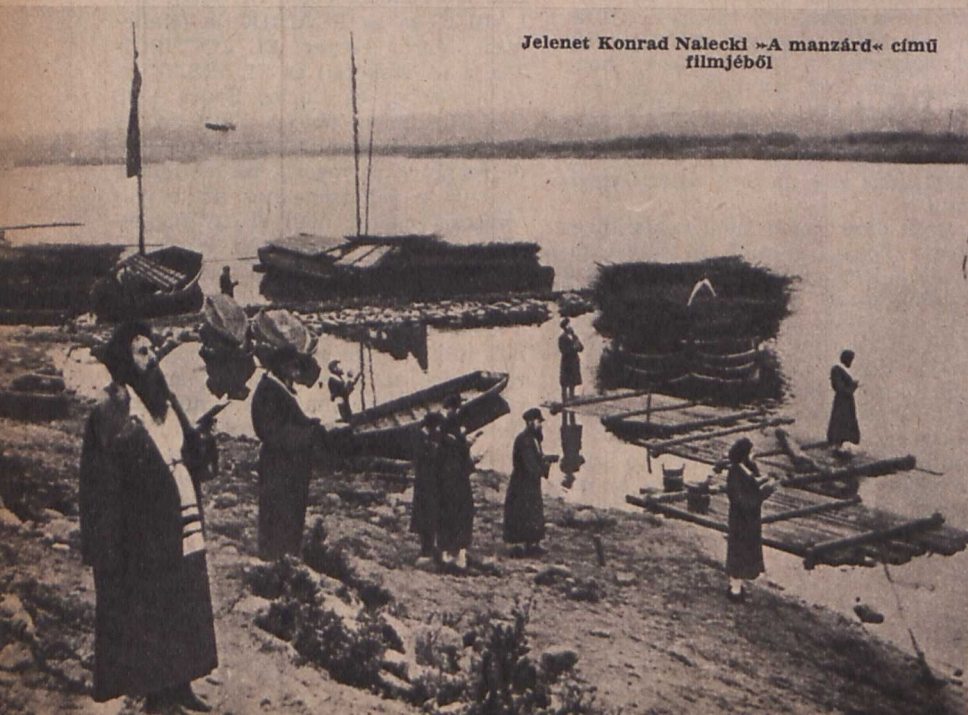
A KADR vezetője

Jerzy Kawalerowicz rendező; a csoport az első helyre került, mert a háborúval, Lengyelország megszállásával, valamint mai életünkkel kapcsolatos legfontosabb témákhoz nyúlt. Az első tárgykörbe tartoznak Andrzej Wajda »Csatorná«-ja, »Hamu és igyémánt«-ja, »Lotná«-ja és »Samson«-ja, valamint Andrzej Munk »Eroicá«-ja, a másodikba Munk »Ember a síneken«-je, és Wajda »Ártatlan varázslók«-ja. Nagy sikert aratott Kawalerowicz filozófiai drámája, a mélységesen humanista és időszerű »Mater Johanna«. A kísérletezésre hajlamos KADR csoportban alakult ki a »szerzői« típusú lengyel film: itt valószínűleg meg Tadeusz Konwicki, az ismert író és forgatókönyvíró költsői etüdjét, az »A nyár

utolsó napja«-t. (1958-ban nagydíjat kapott Velencében a kísérleti filmek osztályában.) Újabban pedig nagy érdeklődést keltett magáért és rendezte »Mind-szentek«-jével. Ebben a csoportban kezdte pályafutását a tehetséges és állandóan új megoldásokat kereső Kazimierz Kutz, sok érdekes film, így »A bátrak keresztje«, a »Senki sem kiált«, »Emberek a vonaton«, a »Vadlovak« és a »Hallgatás« rendezője. A felsorolt filmeket csaknem egytől egyig díjazták nemzetközi fesztiválokon, és dicsőreleg említették a lengyel és külföldi kritikusok. A csoport érdekesnek ígérkező új filmalkotása: Mieczyslaw Waskowski »Tiszteletreméltó bűnök«.

A KAMERA-csoport vezetője egy ismert do-

Jelenet Konrad Nalecki »A manzárd« című filmjéből

kumentum-filmes, Jerzy Bossak; nagyrészt olyan fiatal és középkorú rendezők a csoport tagjai, akik előzőleg dokumentum-filmeket forgattak, és ezt a sajátos stílust átvitték a játékfilmekbe. Az elhunyt Andrzej Munk annak idején itt rendezte szatirikus vígjátékát, a »Kancsal szerencsét«, Witold Lesiewicz újszerű, háborús filmjét az

»Április«-t, és a rövidfilmek ismert rendezője, Roman Polanski (»Két ember a szekrényel«, »Emlősök«) itt mutatkozott be eredeti, mai erkölcsötörténetével, a »Kés a vízben«-nel, amelyet 1962-ben a FIPRESCI-díjjal jutalmaztak Velencében. Az eredeti stílusú Wojciech Has (»A hurok«, »Búcsúzások«, »Arany«), itt forgatta legjobb filmjét,

Leszek Herdegen »A manzárd«-ban

Barbara Rylska, Jan Batory
»Taxitolvajok« című filmjében

a »Szeretném, ha szeretnének« című pszichológiai drámát, amely tiszteletreméltó bátorsággal elemzett bonyolult erkölcsi problémákat, és mesterien állítja szembe a múltat a je-

Waskowski »Tiszteletreméltó bűnök« című filmjének egyik jelenete

Stanislaw Mozdzinski:
»Yokmok«

lennel. Jerzy Hofman és Edward Korzewski, tehetséges dokumentumfilmesek itt mutatkoztak be a »Gengszterek és filantrópok«-kal, az Ewa és Czeslaw Petelski rendező házaspár pedig itt forgatta a sziléziai bányászok életéből merített társadalmi drámáját, a »Fekete szárnyak«-at.

A STUDIO-csoportot tapasztalt rendező, Aleksander Ford irányítja, akinek nevéhez fűződik a »Chopin ifjúsága«, az »Öten a Barska utcából«, valamint híres történelmi filmje »A keresztések«. A csoport tevékenysége rendkívül sokrétű: Ewa és Czeslaw Petelski kegyetlenül realista filmjei mellett (»Holtak támaszpontja« és »Kalen tűzmester«) a gyermekélmények finom tanulmányait is megtaláljuk itt; ennek a műfajnak kitűnő ismerője Janusz

Nasfeter a »Kis drámák«, a »Tarka harisnyák« és »Az én öregem«, legutóbb pedig egy érdekes detektívfilm »A gonosztevő és a kisasszony« rendezője; Zbigniew Kuzminski eseményes és társadalmi témájú filmeket alkotott (»Néma nyomok«, »A másik part«). A STUDIO tagjai alkották a »Szerencsés Toni«-t (Haube és Bielinska),

Janina Sokolowska a »Hétvégén«-ben. Rendező: Wadim Berestowski

Andrzej Munk: »Idegen nő a hajón«

valamint a kosztümös »Vörös rózsza órája«-t (Halina Bielinska).

A RYTM csoport vezetője, Jan Rybkowski rendezte az »Anatol úr« vídám kalandjairól szóló trilógiát, a »Ma éjjel meghal a város« című háborús drámát, az »Elkésétt járókelők« című filmnovellát és az »Em-

lékek kávéházá«-t; Rybkowski elsősorban a szórakoztató filmek mestere és mindig a közönség széles rétegeihez kíván szólni. Ebben a csoportban különös figyelmet érdemelnek Stanislaw Rózewicz alkotásai, akiknek »Születési bizonyítvány« című filmjét 1961-ben ki-

tűntették Velencében. Ismert társadalmi drámája a »Hangok a túlvilágról«. A RYTM-csoport tagjaiként írta és rendezte »Az Ó hétköznapjai« című filmjét Aleksander Scibor-Rylski, neves író és forgatókönyv-író.

Az ILUZJON csoport, Ludwik Starski forgató-

Jelenet Bohdan Poreba »Idegen« című filmjéből

Stanislaw Wohl: »Újév napján történt«

könyvíró vezet. Ez a csoport is különféle műfajokkal foglalkozik, találunk köztük a megszállás idejében játszódó drámát (Jerzy Passendorfer »Merénylet«-e) fantasztikus történetet (»A néma csillag« — ez koprodukció a német DEFA gyárral), modern társadalmi filmet (Jerzy Passendorfer »Visszatérés«-e, és »Ítélet«-e), valamint egy csehszlovák koprodukciós vígjátékot, a »Telefonáljatok a feleségemnek«-et. Itt készült Jerzy Zarzycki filmje, az »Aglegények klubja«. Az ILUZJON legújabb filmjei is sokféle műfajt képviselnek: Bohdan Poreba »Idegen«-je pszichológiai dráma, Passendorfer »Leszakadt híd«-ja szenzációs történet, Możdzenski »Yokmok«-ja pszichológiai kalandos mű, Zarzycki »Számítok bűneitekre« című filmje pedig szatirikus komédia.

A START-csoport vezetője, Wanda Jakubowska rendezte a híres »Utolsó állomás«-t, az utolsó években pedig

gyermek- és ifjúsági filmjeivel aratott sikert. A csoport rendezői készítették az »I. Matyi király«-t (Wanda Jakubowska), a »Botrány Basia körül«-t és »Sátán a hetedik osztályban«-t (Maria Kaniewska, rendező díjat nyert a velencei fesztiválon ebben a filmkategóriában). Kaniewska a szerzője a »Komédiások« és a »Kisasszony az ablakban« című kosztümös filmeknek is. A START tagjaként készítette Tadeusz Chmielewski »A két N úr« című kémdrámát és Józef Wyszomirski »A Milczarek család« című történelmi filmet. A csoport legújabb ifjúsági filmje: Anna Sokolowska és Wanda Jakubowska »Nagy, nagyobb és legnagyobb«-ja.

A SYRENA-csoport Stanislaw Wohl vezetése alatt legnagyobb sikerét az »Éva aludni akar«-ral (Tadeusz Chmielewski) és a gyermek magányosságáról szóló, »Az elnök úr látogatása« (Jan Batory) című drámával érte el, mindkettő díjat nyert különböző fesztiválokon. A SYRENA

legújabb filmjei »Újév napján történt« (Stanislaw Wohl), valamint »A manzard« című filmalkotása, amely Aleksander Głerymski lengyel festő élettörténetét örökíti meg (Konrad Nalecki), és a »Taxitolvajok« (Jan Batory).

A DROGA-csoport vezetője, Antoni Bohdziewicz rendezte »A boldogság kalocsnija«, »A valóság« és a »Jó házból való úrilány« című filmeket. A csoport fiatal rendezői főleg mai, a lengyel étellel összefüggő témákat dolgozzák fel. (»Kisváros«, »Jönnek a vendégek, jönnek«). A fiatal művészek gyakran alkalmazzák a filmnovella formáját, valamint a kollektív rendezés módszerét. Ebben a tekintetben érdekes kísérlet a »Hétvégén« (Wadim Berestowski), és a falusi témájú »Kő« (Julian Dziedzina).

A lengyel filmgyártás fejlődését sajátos egység és folyamatosság jellemzi (ezért született meg a »lengyel filmiskola« kifejezés). Jelenleg évenként 25 játékfilm készül, ami világviszonylatban nem sok, de figyelembe véve, hogy a lengyelek kerülnek az összecsapott, futószalagon készülő filmeket és minden mű az alkotók egyéni törekvéseinek és igényeikének eredménye. továbbá, hogy az évi 25 filmnek 20 százaléka sikert arat a nemzetközi fesztiválokon — már meg is kapjuk a »mennviség vagy minőség« kérdésre az egyértelmű választ.

GEORG WITEG